

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id. id.
Estranger	1'50 id. id.
Un número 10 céntims.	

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
SABATERIA-VELLA 2-1.º

ANUNCIOS Y COMUNICATS
Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin a la Redacció, se'n donará compte en lo Setmanari

Any 2.º

Dissapte 16 de Març de 1895

BIBLIOTECA PUBLICA
GIRONA

Núm. 50

SECCIÓ GENERAL

CATALANISTES Y PROU

En bonhora vingué 'l discurs del president del Centre Excursionista de Catalunya, Sr. Maspons, amich y condexeple del director del Correo Catalán, a cridar la atenció d' aquest sobre *El Catalanisme* y a posarli la mà a la ploma pera dir al públich lo que de ell pensava. Si be que al cap d' avall, com no podia dexar de succehir en persona de la seva representació política, ve á dir que 'ls únichs veritables calanistes son los carlins, y que 'ls que catalanistes s' anomenan no tenen més remey qu' anarsen ab los carlins si volen conseguir alguna cosa, puig d' altra manera... *la moda passará y no'n quedará res.*

Ja fa temps qu' estém acostumats á veure, que 'ls nostres polítichs de Catalunya fan de catalanista á estones ó quan los hi convé, y allavors si que, á son dir, ningú es tant catalanista com ellis; solzament que nosaltres, los que 'ns ne diém, tot ho tirém á perdre ab los nostres intransigencies y exageracions. Ells son los catalanistes de debó y perxó, sense exageracions ni intransigencies, tenen y seguexen pera conseguir l' *Enalment de Catalunya* altres procediments, procediments que s' reduhexen á afiliarse á algun partit polítich, perque axí *practicament* poden fer y lograr molt més. Los resultats d' aquestos procediments Catalunya 'ls ven y 'ls palpa tots los dies y l' últim exemple que s' pot citar es la colocació de la estatua de l' Alonso Martínez en lo Palau de Justicia de Barcelona, probablement per lo molt que s' ha distingit en favor del Dret Catalá.

Del talent y de la illustració del Sr. Llauder, cra d' esperar alguna cosa més; pero hem de confesar sincerament que 'l seu article nos va desencantar y que en ell sols si veu al gefe dels carlins de Catalunya fent propaganda pel seu rey y aprofitant la ocasió pera combatre á altres partits polítichs, enemichs del seu, ab lo pretext del Catalanisme.

¿Qué significa sino la necessitat que suposa de que 'l Catalanisme s' ha d' encarnar en algú pera que li dongui cos y lo porti á la práctica? Axó 'ns fa recordar als alfonsins, quan durant la guerra civil passada, en temps de la República, deyan que 'ls soldats no 's batian *perque no tenian bandera*. En lo cert haurian estat si haguessen dit que la majoria dels gefes no eran republicans y conspiravan contra 'l govern constituhit; perque 'ls soldats ¡pobres soldats! van allá ahont los portan, y lo mateix se batian ab los carlins manats per En Cabrinety y En Picazo, que proclamavan á D. Alfons, en los camps de Sagunto, manats per altres generals.

¿Qué significa sino l' atribuhir á la invasió del liberalisme tots los mals y totes las desgracies de Catalunya, com si 's pogués esborrar de la memoria dels catalans y de les planes de la Historia tot lo mal que á Catalunya feren los reys de la casa d' Austria y de la casa de Borbó?

Lo que nosaltres volém, y n' hi ha prou, es que 'l Catalanisme s' infiltre en lo cor y en la conciencia de tots los catalans, sense distinció de monárquichs ni republicans, d' absolutistes ni de liberals, de carlins ni de cristinos. Per axó trevallém y 'ns plau que 'l Sr. Llauder regonegui «que 'l catalanisme va obtenint gran desenrotllo y obrintse camí, sobre tot entre 'ls elements joves de nostre generació, als quins arriba á «empresonar» y cregui que si axó s' obté, encara que no sia en tots sino en una bon majoria, quan la ocasió arriui no faltarà capitost, com may n' ha faltat pera portar á terme los ideals justos dels pobles quan la hora de la seva realisació ha sonat en lo rebotge de la Providencia; ni faltarà tampoch bandera, perque á tots conduhirá á la victoria lo pendó de les quatre barres.

Y respecte á la invasió del liberalisme, hi hauria

molt que dir. Nosaltres del liberalisme ne tenim format un concepte molt diferent del del Sr. Llauder, y pot ser aquest senyor s' esgarrifaria si li deyem que considerém als carlins, en bona part, com á fills lleghitims y sostenidors de son predomini. Pera nosaltres l' arrel del liberalisme se troba en lo Renaxement, pagá en sa essencia, promovedor del absolutisme reyal y enemich declarat de les antigues llibertats del poble, cossarista ab los prínceps d' origen revolucionari y oligárquich y despótic en la majoria dels moderns governs parlamentaris.

Lo que 'ls catalanistes volém es la llibertat de tots los temps, les antigues llibertats de Catalunya, aumentades y modificades segons las circunstancias presents exigexiu. Volém que se 'ns regonegui la nostra personalitat com á poble, y governarnos, administrarnos y regirnos com més conviga á nostre modo d' esser y á nostres interessos, y no solament en la esfera del dret privat, sino també en la del dret públich, es á dir, tant en lo orde jurídic, com en lo económic y en lo polítich. Y axó ho volém per dret propi, *sense que admetem en ningú, rey ni parlament ni president de República, facultat pera donárnosho ni pera pèndrensho*. Pera nosaltres, la Patria, Catalunya, y sos drets, son més y están molt per en sobre de tota forma de govern, de tot monarca, se digui 'l nom que 's vulga.

¿Pensaa aixís los carlins? No; pera ells lo rey, está per sobre de tot, y axí ara 'l Sr. Llauder, tot fent memoria de que D. Carles ha promés les llibertats forals, regoneix les facultats del rey de limitar les llibertats del poble y de tráureli las facultats polítiques; per manera que 'l catalanisme dels carlins se reduheix á que Catalunya gosi de totes las descentralisacions que 'l rey li concedeixi, durant lo beneplacit d' aquest. *Quod Principi placuit, legis habet vigorem*: Aquest es lo principi pagá, ressucitat pel renaxement, que 'ls realistes implantaren y volen mantenir en lo nostre modo d' esser polítich.

Nosaltres, en cambi, donada la forma monárquica, seriem partidaris de la antiga fórmula que s' atribueix als araganesos y diriam: Rey te fem si observas y mantens los drets de la terra, *«y si non, non.»*

Després de lo manifestat, que sens digui si 'ls catalanistes podém ser carlins, y, més encara, si es possible que sian regionalistes y amants dels drets y llibertats de Catalunya los carlins, quan son gefe en la nostre regió acaba d' estampar exes paraules:

«Lo que no podém dexar sens correctiu es que la desgracia de Catalunya comensá avans de que *les aygues del liberalisme invadissen tota la extensió de la Península*, quan D. Ferrán d' Aragó se casá ab D. Isabel de Castella, seguí quan la dinastía austriaca ocupá 'l trono d' Espanya, y sobre tot quan vingué á governarnos Felip V de Borbó. ¡Ben contents podríem estar ab lo que 'ns havia quedat encara, que en l' orde jurídic era tot lo que pedía conservarse, perque desaparegut lo feudalisme eran inútils é impracticables totes les lleys, que no eran poques, en ell basades; y 'l Decret de Nova Planta donat per Felip V era una reforma que en uns termes ó altres, exigía la marxa dels temps. Teníam Audiencia, teníam Universitat, teníam legislació, teníam institucions peculiars que 'l liberalisme 'ns ha suprimit!... Felip V no va abusar de la victoria, com Canovas suprimint los Furs de las Provincias Vascongades, limitá; nostres llibertats pera obtindre una sumissió territorial que nostre caracter y nostres odis li havian negat. Pero 'ns dexá nostre Relligió y nostre caracter peculiar que son lo fonamental de nostre vida y que 'l liberalisme 'ns ha pres, matantnos.»

¿Qué pensavan, donchs, que feyen los carlins que á Olot proclamaren los Furs de Catalunya? ¿Pensavan restituhirnos lo que 'ls liberals nos han pres tornantnos á lo que havia dextat Felip V, ó proclamavan també la restitució dels Furs qu' aquest féu cremar; les nostres llibertats polítiques, administratives y económicques?

Que Felip V no abusá com Cánovas de la victoria. ¡Ah, Sr. Llauder, que la passió li fa tenir dos pesos y dos mesures!

J. B. Y S.

RECURS IMPORTANT

III

Demostat que 'l fallo del Suprem de 12 de Juny del 94 es del tot contrari á les disposicions del Códich y Lley de bases, estudia lo senyor Saguer lo valor d' aquella sentència comparantla ab altres proferidas per lo mateix Tribunal.

Per axó s' apoya en las sentencies de 31 de Març de 1892 y 1er d' Abril de 1891. Se declara en la primera no esser aplicables als territoris forals los articles 199, 206, 209, 231, 232 y 233, continguts tots en lo titol 9 del Códich y que tractan respectivament del objecte de la tutela, facultats de 'ls pares pera nombrar tutor y protutor, discerniment del cárrech en cas d' existir varis nombraments, tutela dativa y nombrament de protutor per lo consell de familia. En la sentència de 1er d' Abril s' estableix que la constitució jurídica de les regions forals deu respectarse íntegrament y que solzament pot esser alterada en lo modo y forma á que 's refereix l' article 5 de la Lley de bases.

Si 'l Tribunal Suprem declara en 1882 no esser aplicable á Navarra y per tant á Catalunya lo titol 9 del Códich y en 1894 disposa lo compliment á Catalunya de 'ls titols 9 y 10: ¿Quina será la rahó que puga justificar antífessis tant extranya é incomprendible? La rahó no pot existir; en exos casos, com en molts altres que dimanen de Madrid, la rahó es l' arbitrariedad.

Mes en lo cas de que s' tracta, encara lo més extravagant é incomprendible es que fou un mateix lo Ponent de les dos sentencies contradictories, y aquí vindria a proposit fer l' argumentació següent: Si cada deu anys la Comissió de Codificació te de formular y proposar al Govern las reformes que cregui convenient introduhir en las disposicions del Códich y un de 'ls medis de que pot disposar aquella per inspirar dites reformes son las memories anyals que 'l President del Suprem remet al Ministre de Gracia y Justicia: ¿Quin será el criteri de la Comissió devant de dos memories que per força han d' estar en pugna? Si la Comissió atengués á principis de recta justicia, ab tota seguretat arraconaria la memoria que sustentés la doctrina de la sentència de 12 de Juny, mes com axó es de justicia, duptém que 's resoluí en aquest sentit.

Y aleshores si 's fica dintre la Lley lo consell de familia pera Catalunya y Navarra, de manera que suri en lo text d' aquella l' opinió errónea del Suprem: ¿Qui será 'l culpable, per sa complicitat, de qu' axó resulti? Cregém que gran part de la culpa la tindrem nosaltres mateixos.

Efectivament; los de Madrid, com lo corch que rosegant poch á poch va minant la viga, fan la feyna de destrucció de nostres llibertats y drets forals de manera cautelosa é insidiosa, més, sens abdicar de sos plans, s' aturan y fins reculan si en son camí troban un poble, qu' aprestat á la lluyta, se 'ls encari ab decisió y fermesa pera caminar fins á las últimes consecuencias del conflicte provocat per l' injusticia.

Aquesta manera d' obrar es la rahó de sa existencia, ab axó son lógichs, mes també es lógich qu' arriui un dia qu' esclati 'l poble rubert d' indignació al sentir en ses espatlles la cohissó de tantes fuetades, ja que no 's tractés d' un poble tant degradat y corromput que per sa feblesa meresqués l' estigma de l' esclavitut en son front.

Nostre silenci, donchs, constitueix la sanció més plena á la ferida qu' al Dret catalá 's vol inferir; nostre protesta afoaria la no va injuria á nostres venerandes institucions jurídiques.

El poble catalá, que no es degradat ni corromput, no arriará may á esser esclau, encara que l' esclavitut estigue dorada ab lo nom de llibertat; mes en exa ocasió, ho confessém ingenuament, la poble no hi pot res, los qu' hi poden son determinades academias, certs collegis, d' els qui poca cosa es d' esperar que no siga la precipitació de nostre ruhina, puig que la majoria de sos individus per l' afany del medro militan en los partits liberal y conservador que son precisament quins xuclan la sava de totes las regions espanyoles y nostres capdals enemichs.

Tornant al Recurs y prescindint de consideracions qu' involuntariament nos sugerexen las injusticies de que som víctimes, observém que ab igual maestria ab que rebut lo senyor Saguer la doctrina del mateix Tribunal, demostra després palpablement com la tant repetida sentència es igualment oposada á la Resolució de

SECCIÓ D' ANUNCIS

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte, 16.—S. Heribert b. y sta. Juliana mr.
 Diumenge 17.—S. Patrici b. y s. Joseph de Arimatea cfs.
 Dilluns 18.—S. Gabriel y lo Bto. Salvador de Horta.
 Dimars 19.—S. S. JOSEPH, espós de Ntra. Sra., patró de la Iglesia Católica.
 Dimecres 20.—S. Niceto b. y sta. Fotina la Samaritana.
 Dijous 21.—S. Benet ab. y fr.
 Divendres 15.—S. Deogracias b. y sta. Catarina de Génova vda.

QUARANTA HORES.

Auy se trovan en la iglesia de San Feliu.
 Demá comensarán en la iglesia de San Lluhc.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del die 9 de Març.

Especies.	Mesures.	Pessetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	14'50
Mestay.	»	12'50
Ordi.	»	7'50
Segol.	»	12'00
Civada.	»	7
Besses.	»	12'00
Mill.	»	14'00
Panis.	»	15'00
Blat de moro.	»	12'00
Llobins.	»	8'00
Fabes.	»	12'00
Fabó.	»	13'00
Fassols.	»	25'00
Monjetes.	»	26
Ous.	Dotzena.	0'90

Establiment tipogràfic de Manel Llach.
 Ferrria Vella.—3 Gerona.

MAXIM FERNANDEZ PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te rival en lo m'n, perquè á més de sos efectes marevellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.
 Aquest assombrós y sorprenent específic, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
 GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

També 's troba de venda en dit establiment la

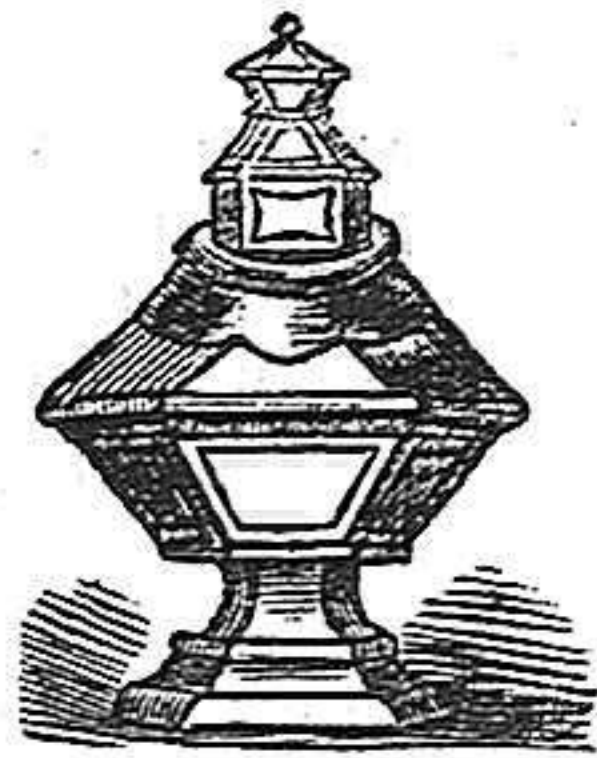
TINTURA AMERICANA INSTANTÁNEA

SUCURSAL JUNCOSA

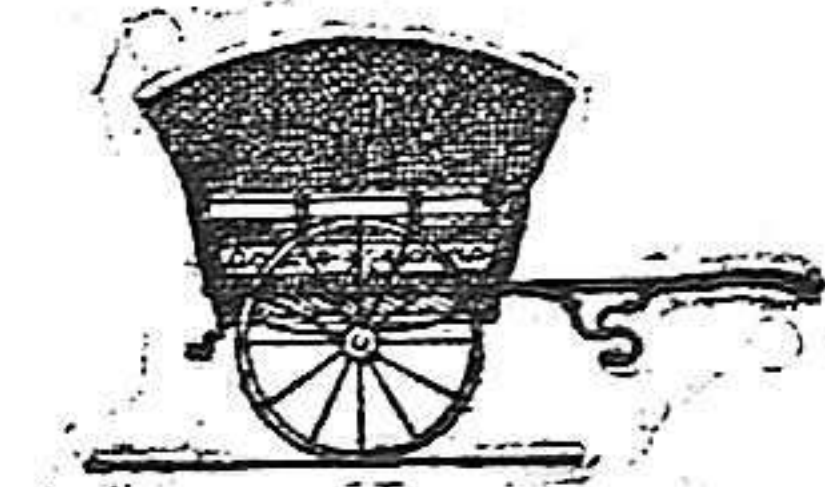
Plassa de la Constitució, número 13
 GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sucres y thés.

Hi ha pera vendre un
 "moli" de "xocolata"
 molt bó mogut á má.

També 's ven una tartana casi nova. Preus reduhits.
 Informarán en aqueixa imprenta.

IMPREMPTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

FERRERIA VELLA, 5.—GERONA

Impressió de tota mena de treballs tipogràfics; sobres, papers comercials, factures, esqueles y tot lo referent á la Imprempta.

Sobres comercials de color á

5 PESSETES LO MIL

Ferreria Vella 5.—GERONA

JOAN GRIVÉ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il-luminació per gas y petroli.
 Serveys complerts de cuyna. Cereria. Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos á preus limitadíssims.

EDICIÓ DE PROPAGANDA DEL COMPENDI DE LA DOCTRINA CATALANISTA

PREMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del "CENTRE CATALÁ, de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada impresió sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Catalá» de Sabadell.

MEDICAMENTS ACREDITATS RECOMENATS PER LA CIENCIA MÉDICA

Xarop d' Hipofosfits GIMBERNAT

Lo mellor dels tónicos reconstituyens coneguts, desparta la gana, cura l'anémia, clorosis (colors tristos), malalties medulars, histerisme, insomni; d' efectes sorprenents en les convalecencias: Ampolla 10 rals.

Vi restaurador GIMBERNAT

Probes repetides fetes per distingits facultatius han demostrat qu' era lo «Restaurador» per escelencia, pera combatre l' escrofulisme (tumors frets) raquitisme, caries dels ossos, linfatisme, tisis, debilitats hereditaries ó adquirides, vellesa prematura y totes les malalties quina causa sia la debilitat ó falta de nutrició.

Te un gust agradable, de manera que en comptes de repugnar al malalt, aquest lo pren ab gust. Ampolla 12 rals.

Vi de nou de kola GIMBERNAT

Considerat com aliment poderós d' economia, regulador del cor, estimulador de les funcions digestives y despertador de tot organisme empobrit: Preu 8 rals.

SE VEN AL ENGRÓS

Farmacia del autor Conde del Asalto, 14.—BARCELONA
 Al detall en totes les farmacies.

Banch Vitalici de Catalunya

Companya general de segurs sobre la vida establerta á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capitals suscrits fins al 31 Dezembre 1893 87,949,791'98 ptes.
 Actiu en idem. . . . . 15,337,928'87 »
 Sinistres pagats fins á idem. . . . . 32,82,316'69 »
 Reserves ó fondos de segur á idem. . . . . 4,178,675'62 »

Les principals classes de segur son:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Mixto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' ocórrer la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquestos segurs participan en un 50 per 100 dels beneficis de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—Gerona

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU GASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mestruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pessetes la pesa.

Cromos, motlures, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economia,

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

NARCÍS GRAU

PERRUQUER

Ofereix los seus serveys al públich. Especialitat en perruques y postissos.

RAMBLA DE LA LLIBERTAT 13, PRINCIPAL

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats pera la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col-legials

3, Rambla d' Alvarez, 3.

LLIBRES

NOTICIA HISTÓRICA Y ARQUEOLÓGICA DE LA ANTIGUA CIUDAD DE EMPORION, con láminas. . . . . 5 Pts.
 CONDADO DE GERONA. LOS CONDES BENEFICIARIOS, (monografía histórica). . . . . 2 Pts.
 UNA VISITA AL CASTELL DE CARTELLÁ, ab láminas. 1 »
 SARCÓFAGOS ROMANO-CHRISTIANOS ESCULTURADOS QUE SE CONSERVAN EN CATALUNYA, con láminas.—(En premsa).

Aquests opúscols d' en Joaquim Botet y Sisó, se troban de venda á Gerona en les llibrerias de Torres y Franquet y á Barcelona en la de Alvar Verdaguer.

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y C.

SALT

Molí Fariner

Sistemas AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.
 Especialitat pera 'l que s' encarregui expressament.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

Unió Catalanista

CELEBRADA EN MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ella s' hi pronunciaren y llegiren, y las bases definitivament aprobadas pera la Constitució regional catalana, se ven al preu de DOS PESSETAS en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l' Argenteria, Gerona.

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració: Sabateria Vella, núm. 2.-1.º

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona. . . . . 1 peseta trimestre
 Fora. . . . . 1'25 id. id.
 Estranger. . . . . 1'50 id. id.

Un numero sol, 10 céntims